

De Ark Ede

Toerusting in het seizoen 2019/2020

Aantekeningen voor de kringen en voor persoonlijke
Bijbelstudie door ds Y. Horjus
zondag 5 april 2020

8. D-Day

n.a.v. Esther 8

Korte terugblik

Nog even recapitulerend is het Bijbelboek Esther de dramatische geschiedenis van Gods volk dat door een tijd van dreigende uitroeiing heen moet. Het bijzondere van het boek is dat de Naam van God daarin niet voorkomt. Hij is de afwezig-Aanwezige. Maar Zijn Hand is overal speurbaar! In hoofdstuk 6 was het àl te toevallig dat in een bepaalde nacht koning Ahasveros niet kon slapen en het boek der gedachtenissen liet brengen. 'Die nacht' (6:1) volgde op de dag dat Haman een paal liet oprichten om daar Mordechai, de oom van koningin Esther, aan te spietsen. Het boek der gedachtenissen vermeldt dat Mordechai een aanslag op de koning heeft weten te verijdelen, maar daarvoor niet is beloond. Dat verzuim wil de koning goedmaken en laat Haman zeggen wat de koning moet doen met iemand die de koning eer wil bewijzen. Wat daarna gebeurt is van zo'n vernedering voor Haman zelf, die dacht dat de koning hem op het oog had!

Thuisgekomen zeggen zijn adviseurs en zijn vrouw hem dat het niet een goed voorteken is en dat hij ten val zal komen (6:12-14). Terwijl alles even donker voor de joden lijkt te zijn, is het de Here God Zelf die als de Onzichtbare zichtbaar wordt in de redding van Zijn volk. Hoofdstuk 7 vertelt hoe de val en ondergang van Haman zich voltrekt en de koning vonnis over hem velst: Haman wordt zelf gespietst aan de paal die voor Mordechai was opgericht.

Structuur van hoofdstuk 8

Hoofdstuk 8 kent drie episodes: 1-8 gaat over de vraag waarom Hamans plan om de joodse gemeenschap uit te roeien niet ongedaan kan worden gemaakt. Het is immers een 'wet van Meden en Perzen' en daardoor onherroepelijk. In 9-14 trekt de tegenmaatregel met even zoveel kracht van 'wet van Meden en Perzen' de aandacht. De joden mogen in alle 127 gewesten zichzelf bewapenen en verdedigen en hun tegenstanders te lijf gaan. Die maatregel wordt met veel bombarie en vlagvertoon bekendgemaakt. De vorstelijke paarden gaan met ijlboden het land rond. Tenslotte in 15-17 zien we een beschrijving van de ommekeer die dat teweegbrengt: de schrik voor de joden viel op de mensen in het grote rijk van Ahasveros. Voor de joden was er nu al (vòòr de 13^e van de maand Adar) 'licht, vreugde, blijdschap en eer'.

Wet van Meden en Perzen (1-8)

Na de executie van Haman wordt het Ahasveros steeds meer duidelijk wat er allemaal heeft gespeeld. Er is hem veel ontgaan. Er is veel achter zijn rug omgegaan. Nu onthult Esther de familierelatie met Mordechai, aan wie de koning de ring heeft gegeven die Haman eerst heeft gedragen. Mordechai wordt aangesteld over het huis van Haman. Maar het grote probleem voor de joden wordt nu manifest: nog altijd is er dat doodvonnis over alle joden in de 127 gewesten van het immense rijk. Met een omhaal van woorden maakt Esther de koning deelgenoot van haar nood en zorg. Zij houdt zich aan de wellevendheid van het hofceremonieel. Zij probeert hem te bewegen het decreet van de uitroeiing van de joden te herroepen. Maar eenmaal uitgevaardigd met het zegel van de koning is zo'n wet zelfs voor de koning niet meer ongedaan te maken. Hij is er zelf aan gehouden. Hij kan het onherroepelijk niet herroepen. We lezen bij Tom Naastepad (*Hoogspel*, pag. 109) het volgende: 'Ze is zo verstandig om het volle gewicht van haar klacht te laten vallen op Haman, die zij noemt met naam, toenaam en kwaliteit, zodat de koning zoveel mogelijk dat pijnlijke wordt bespaard dat de afdruk van zijn zegelring op dat decreet staat. Ze spreekt trouwens niet van een decreet, maar van een bedenksel; het is een bedenksel van Haman, geen weloverwogen besluit van de koning.' Ahasveros stelt voor een nieuwe wet te laten uitgaan met de toestemming aan de joden zich te mogen verdedigen met dezelfde kracht van een wet van Meden en

Perzen, even onherroepelijk. Meer kan hij niet doen. Hij is daarin een machteloze monarch, die zich door zijn eigen zegelring laat regeren.

Twee decreten gelijktijdig in werking (9-14)

Zeventig dagen na het decreet van Haman Worden de ijlboden 'rijdend op paarden, de majesteitelijke rossen, zonen uit de stoeterijen' erop uitgezonden om de tweede wet van Meden en Perzen wereldkundig te maken. Zij moeten dat doen in de taal van de gewesten en in de taal die de joden verstaan. De mensen in het rijk worden in de gelegenheid gesteld na te denken of ze wel bereid zijn de joden te willen afslachten zoals misschien de stemming was na het ontvangst van het decreet van Haman. Antisemitisme was toen ook al wijdverbreid. De beschrijving van de paarden die ronduit imponerend is, doet het vermoeden ontstaan dat het hierbij om een feestelijke boodschap gaat, die triomfantelijk rondgebazuind wordt. De ijlboden worden opgewaardeerd tot herauten. Opvallend is dat de joden hier uitdrukkelijk geadresseerd worden. Zij moeten zich gereedhouden zich op de 13^e van de maand Adar te wreken op hun vijanden. Wat eerder bij Haman een negatief punt was dat joden zich onderscheiden van anderen (eigen taal, eigen gewoonten) is hier een punt van respect: 'ook aan de joden in hun eigen schrift en in hun eigen taal' (8:11). Het decreet voorzagt in een koninklijke legitimatie van de zelfverdediging van de joden, die verder ging dan alleen maar defensief handelen (8:11). Tegenover dezelfde drie woorden die al in het decreet van Haman stonden, worden deze hier opnieuw vermeld: verdelen, doden en doen verdwijnen. Nu als verdedigingsmandaat voor de joden. Het nieuwe decreet herroept dus niet het decreet van Haman en neutraliseert dit decreet niet, maar stelt het tweede decreet naast het eerste! Twee decreten tegelijk in werking is het oproepen van een geweldige confrontatie, waarbij moet worden afgewacht hoe zoets uitpakt.

Licht, vreugde, blijdschap en eer (15-17)

De laatste drie verzen hebben een lichte, vreugdevolle toets. Terwijl de 13^e van de maand Adar nog moet komen, waarop de grote confrontatie moet plaatsvinden is in de stad Susan de stemming ten gunste van de joden. 'De schrik voor de joden was op hen gevallen.' (8:17) Het had tot gevolg, zoals Naastepad schrijft dat velen uit de volken 'joods gingen doen'. De schrijver van het boek Esther vervaardigt hier een eigen gemaakt werkwoord, waarin wordt uitgedrukt dat velen joods gingen doen, misschien bang dat ze straks door de joden als vijanden zouden worden aangezien. Men liet daarmee uitkomen zich liever te willen houden aan het decreet van Mordechai en eerder te willen strijden voor de joden. Het decreet van Haman zaaide destijds verwarring, het decreet van Mordechai oogst feestvreugde en schrik.

Gespreksvragen

1. Ahasveros als koning heeft iets tragisch: hem ontgaat veel. Hij lijkt wel traag van begrip en komt er langzamerhand achter wat Haman in zijn schild voerde met koninklijke toestemming. Hij belichaamt als het ware een anonieme overheid, die soms nauwelijks weet wat instellingen en overheidorganen doen, waardoor mensen tekort wordt gedaan. Kent u daar ook eigentijdse voorbeelden van?
2. Esther beseft dat na de dood van Haman het lot van de joden nog steeds aan een zijden draad hangt. Er wacht hun een sjoa, een holocaust die het voortbestaan bedreigt. Kunt u zich voorstellen dat het boek Esther een nieuwe actualiteit kreeg nadat de processen van Nürnberg hebben plaatsgevonden, waarin de verschrikkingen van het antisemitisme in de oorlog gruwelijk duidelijk werden? Joden van 2020 huiveren opnieuw voor een herhaling. Er staan nu weer denkbeeldige koffertjes in de gang. Vindt u dat een reële huiver?
3. Wij hebben in Nederland een tijd gekend van filosemitisme à la wat we lezen in de verzen 15-17 waar sprake was van 'joods doen'. Zelfs joodse feesten worden/werden gevierd door groepen christenen. Joden zijn hier een beetje bang voor, want het kan een modieus tijdsbeeld zijn: het knuffelen van joden. Wat zegt het ons een vriend van de joden te zijn?